



ROMANIA  
Ministry of Foreign Affairs



COUNCIL OF EUROPE  
CONSEIL DE L'EUROPE

## OKRUGLI STO

### RESTITUCIJA IMOVINE/KOMPENZACIJA: USKLAĐENOST OPŠTIH MERA SA PRESUDAMA EVROPSKOG SUDA

Organizovan uz finansijsku podršku *Human Rights Trust Funda* u okviru projekta  
“Uklanjanje prepreka u izvršenju domaćih presuda / Osiguranje efikasnog  
izvršenja domaćih presuda”

Bukurešt, hotel Howard Johnson ,  
5-7 Calea Dorobantilor Dist. 1, Bukurešt, 010551 Rumunija

### **BACKGROUND NOTE**

#### **Osnovne informacije**

Još od ranih 90-tih godina prošlog veka restitucija/kompenzacija imovine koju je oduzimala država u toku komunističkog režima predstavlja zabrinjavajuće pitanje u zemljama Centralne i Istočne Evrope.

Nakon uspostavljanja demokratije većina ovih zemalja je odlučila da preduzme mere u korist prethodnih vlasnika, bilo vraćanjem prvobitnog imetka ili kompenzacijom. Sistem i opseg ovih mera varira i postoje značajne razlike u vrsti kompenzacije koje su usvojile države.

Države imaju apsolutnu diskreciju u određivanju opsega restitucije imovine i uslova po kojima bi se imovina vratila ili isplatila kompenzacija. Evropski sud za ljudska prava (“Evropski sud”) je u vezi s tim smatrao da Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (“Konvencija”) ne nameće opšte mere za povraćaj imovine koja je prenesena na državu prije ratifikacije Konvencije. Međutim, države ugovornice koje odluče da pokrenu postupak restitucije nakon ratifikovanja Konvencije, obavezne su da je sprovedu na način koji je kompatibilan sa zahtevima Konvencije.

Svojevremeni problemi takvog obuhvatnog procesa izazvali su značajno opterećenje Evropskog suda predmetima. Rastući broj presuda protiv nekih država ugovornica koje otkrivaju različite nedostatke u mehanizmima restitucije/kompenzacije pokrenuli su nove izazove za Komitet ministara Vijeća Evrope kojem je Konvencija povjerila nadgledanje izvršenja presuda Evropskog suda.

Ova situacija je podstakla Evropski sud da se prikloni proceduri “pilot presude”, a prva presuda je donesena u predmetu *Broniowski protiv Poljske*<sup>1</sup>, koja se odnosi na kompenzaciju napuštene imovine u južnoj provinciji predratne Poljske. Presuda ima za cilj da se primeni na sve postupke u predmetima koji se bave problememima opšte prirode i koji će verovatno uticati na veliki broj osoba i dati osnov za dalje istovrsne aplikacije pred Evropskim sudom. Presuda je doneta nakon

<sup>1</sup> [GC] presuda od 28/09/2005.

usvajanja Rezolucije Komiteta ministara Res(2004)3 o presudama koje ukazuju na sistemski problem<sup>2</sup>.

Postupka se pokazao uspešnim u *Broniowski*, rezultirajući usvajanjem novog zakona i rešavanje drugih predmeta koji se odnose na restituciju/kompenzaciju imovine pred Evropskim sudom.

Osvrćući se na rumunske predmete, od 2004 g. Evropski sud je doneo okvirno 240 presuda o pitanjima koji se odnose na restituciju. Njihovo izvršenje prati Komitet ministara u okviru predmeta *Străin i drugi* i *Sabin Popescu* grupe predmeta. U svim ovim predmetima je Evropski sud identifikovao nefunkcionalnost mehanizma resitucije/kompenzacije. U kasnijim presudama su ove nefunkcionalnosti okvalifikovane kao "sistemске" i utvrđeno je da predstavljaju problem koji se stalno ponavlja u Rumuniji, uprkos merama koje su preduzele rumunske vlasti radi ispunjenja prethodnih presuda. Okvirno 2.000 takvih predmeta se trenutno nalazi u postupku pred Evropskim sudom.

Nasuprot ovom istorijatu, Evropski sud je nedavno primenio proceduru pilot presude u predmetu *Maria Atanasiu i drugi protiv Rumunije*<sup>3</sup>. Iako prihvata složenost problema sa kojima se suočavaju vlasti u Rumuniji, Evropski sud je smatrao da moraju usvojiti mere koje mogu obezbediti adekvatno obeštećenje svim stranama na koje se odnose zakoni o restituciji, u roku od 18 meseci od dana kada presuda postane konačna (12. jula 2012.). Sada je na vlastima Rumunije, uz nadzor Komiteta ministara, da primeni adekvatne mere, znajući da u neke mere već identifikovane u akcionom planu dostavljenom Komitetu ministara u februaru.

Izvršenje presuda Evropskog suda iz oblasti restitucije/kompenzacije ni u kom slučaju nije jednostavan process. Međutim, praksa je pokazala da odgovarajuća rešenja mogu poslužiti i u sličnim iskustvima drugih država članica.

### **Okrugli sto: plenarna i tematska sesija**

Ovaj okrugli sto ima za cilj da obezbedi forum za razmenu iskustava zemalja učesnica u vezi sa restitucijom/kompenzacijom imovine, i prevazilaženju izazova u rokovima u kojima se trebaju izvršavati presude Evropskog suda. Među zemljama učesnicama su neke koje su uspešno rešile proces restitucije/kompenzacije, druge učesnice su u postupku koji još traje, a neke druge još nisu usvojile zakone o restituciji/kompenzaciji. Prošlo i trenutno iskustvo će verovatno biti od koristi drugima.

Prvi deo će biti posvećen prezentacijama specifičnim za određene države u trajanju od 10-15 minuta. Prezentacije će se fokusirati na iskustvo u procesu restitucije/kompenzacije. Govornici se ohrabruju da podele sa drugim učesnicima probleme sa kojima su se susreli u svojim zemljama u ovom procesu i prilikom izvršavanja presuda Evropskog suda. Postoji nada da će iz prezentacija proisteći najbolji primeri iz prakse.

Drugi deo će se sastojati od dve odvojene radionice, pocrtavajući glavne izazove proistekle do sada iz izvršenja presuda Evropskog suda: potreba za usvajanjem odgovarajućeg zakonodavstva nakon procene uticaja i preduzimanje delotvornih mera za implementaciju.

U toku prve radionice, prezentacija, naknadne diskusije će biti usmerene na najbolja iskustva i probleme sa kojima se suočavaju zemlje u procesu rada na zakonu o restituciji/kompenzaciji imovine. Potrebu sprovođenja procene uticaja pre samog rada na zakonu o restituciji/kompenzaciji trebaju istaći učesnici koji će izložiti iskustvo svoje zemlje po ovom pitanju. Prezentacije trebaju dati jedan pregled različitih rešenja (restitucija i/ili kompenzacija), institucionalno uređenje i sistemi registracije imovine i procena. Očekuje se i da govornici izlože modele dodele kompenzacije (stvarna i novčana), kriterijume podobnosti, nivo kompenzacije

<sup>2</sup> Usvojena 12. maja 2004.

<sup>3</sup> Presuda od 12/10/2010, konačna 12/01/2011.

(puna tržišna vrijednost ili ograničen), kao i način isplate (jednokratna isplata ili isplata u ratama). Pitanje sudskog preispitivanja upravnih odluka o restituciji/kompenzaciji imovine jednako je interesantno.

U toku druge radionice, prezentacija, naknadna diskusija će se fokusirati na najbolja iskustva i probleme sa kojima se suočavaju zemlje u toku primene relevantnog zakonodavstva. Posebno treba izlagati o preduzetim merama za osiguranje dovoljnih sredstava za isplatu kompenzacije. Treba prodiskutovati i iskustvo o uspostavljanju i funkcionisanju institucija zaduženih za restituciju/kompenzaciju imovine. Nadležnost tih organa, relevantni postupci i dostupnost ljudskih i finansijskih resursa trebaju biti pomenuti. Očekuje se i da učesnici podele svoje iskustvo o tumačenju uprave i domaćih sudova zakona o restituciji/kompenzaciji.

U toku obe radionice podstiču se govornici da podiele relevantno iskustvo vlasti prilikom izvršenja presuda Evropskog suda iz oblasti restitucije/kompenzacije imovine.

Nakon zatvaranja radionica učesnici će se ponovo ujediniti na plenarnoj sesiji radi usvajanja zaključaka okruglog stola zasnovanim na sažetku prethodnih diskusija.

\*\*\*\*\*